

Gerechtshof Amsterdam,

Rolnummer: 23-000561-23

Zitting: 21 oktober 2024 en 5 november 2024 om 09:00 uur

Mw mr. C.J. Berghout

Edelgrootachtbaar College, geachte officier van justitie en griffier,

Inleidend

1. Er is over deze demonstratiezaken in het algemeen veel te zeggen, maar ik zal me beperken tot de tenlastelegging en dan met name het noodbevel van de locoburgemeester van de gemeente Amsterdam.
2. Mevrouw Duinker, cliënte, wordt – kortgezegd – verdacht van het medeplegen van het niet voldoen aan een noodbevel afgegeven in het kader van artikel 175 Gemeentewet (GW) doordat zij geen gehoor heeft gegeven aan vordering(en) gedaan door de politie ex artikel 184 Sr. In dit kader heeft cliënte een strafbeschikking opgelegd gekregen krachtens welke zij een boete van € 259,- diende te voldoen. De politierechter heeft op 16 februari 2023 daar een geldboete van € 250,-, subsidiair 5 dagen hechtenis, van gemaakt.
3. Mevrouw Duinker staat hier best vel in. Ze is naar het Museumplein gegaan om gebruik te maken van het recht om te mogen demonstreren. Wat haar betreft is dat recht geschonden en zijn er door de driehoek strafbare feiten gepleegd. Op de regiezitting van 27 maart 2024 heeft zij een voorwaardelijk getuigenverzoek gedaan. Ze persisteert bij dat voorwaardelijke verzoek.

Bewijs

4. In de kern komt het verweer van de verdediging erop neer dat cliënte dient te worden vrijgesproken. Inmiddels is er een uitspraak van zowel Uw hof als de rechtbank Amsterdam, waarin is geoordeeld dat niet kan worden vastgesteld of het noodbevel van 28 maart 2021 voldeed aan de subsidiariteitseis. Namens cliënte wordt uitdrukkelijk een beroep gedaan op dit arrest en vonnis.¹ Ook wenst de verdediging te betogen dat het noodbevel niet gegeven had mogen worden, omdat niet aan de wettelijke vereisten van artikel 175 GW is voldaan.
5. Uit de verschillende processen-verbaal van verbalisant R.J.J. Duivis, N. Lenters en R. van Huis, is op te maken dat er sprake was van een demonstratie op het Museumplein. In het eerste proces-verbaal van verbalisant Duivis van 29 maart 2021 is opgenomen:

In eerste instantie kreeg ik van mijn Compagnies-commandant de opdracht om de manschappen van mijn peloton te laten surveilleren in het gebied aan de westelijke zijde van het Museumplein (gelegen achter het Concertgebouw). Daarbij zouden wij een signalerende taak hebben op een eventuele toestroom van mogelijke deelnemers aan het Kopje Koffie Drinken.
In de daarop volgende tijd werd het duidelijk dat er wederom een demonstratie ontstond gericht tegen de Covid-maatregelen.
Er werden door meerdere mensen spandoeken gedragen en er werd geen afstand tot elkaar gehouden.

6. Verbalisant Lenters heeft in een proces-verbaal van 31 maart 2021 onder meer verklaard zich te hebben bevonden ter hoogte van de voorzijde van de demonstratie (zijde Honthorststraat).
7. Volgens verbalisant Van Huis heeft de burgemeester de samenkomst op het Museumplein aangemerkt als demonstratie en daarop een noodbevel afgegeven.
8. Voor de betrokken politieagenten en de locoburgemeester stond dus vast dat men met een demonstratie van doen had. Voor hen moet daarom ook duidelijk geweest dat de Wet Openbare Manifestaties (WOM) met al zijn bevoegdheden van toepassing was.

¹ ECLI:NL:GHAMS:2023:1020 en ECLI:NL:RBAMS:2024:30

9. In het noodbevel wordt ook gemeld dat de samenkomst is aangemerkt als demonstratie en dat de demonstratie op grond van artikel 7 WOM is ontbonden. De demonstranten reageerden niet op vorderingen van de politie om het Museumplein te verlaten. En dan volgt wat in geen enkele proces-verbaal is opgenomen:

- negeren;
- Dat deze herhaaldelijke vorderingen van de politie, door middel van aanspreken, omroepen en matrixborden, luid en duidelijk zichtbaar kenbaar zijn gemaakt aan de aanwezigen; dat het negeren hiervan wederom een strafbaar feit oplevert op grond van artikel 11 van de WOM;
- Er worden tevens een verbaal van overtreedingen en strafbare feiten en er wordt

Ook op de overgelegde beelden is niet te zien dat deze mededeling op de matrixborden verschijnt. Dat maakt dat het noodbevel deels in strijd met de waarheid is opgemaakt. Daarnaast zou er volgens cliënte sprake zijn van antedatering van het noodbevel.

10. Belangrijker nog in de eerder genoemde processen-verbaal wordt niets verklaard over demonstranten die agressief zijn of wapens bij zich dragen. In het tweede proces-verbaal van verbalisant Van Huis van 17 juni 2021 wordt dit tevens niet gemeld. In zijn schriftelijke verklaring van 19 juli 2021 benoemt hij provocerend gedrag van de demonstranten. Hij geeft aan:

Al voor het afgegeven Noodbevel was de groep demonstranten provocerend aanwezig door onder andere joelen, schreeuwen, opsteken van de middelvinger en het langdurig en provocerend filmen van politiemensen.

11. Achteraf heeft verbalisant Verlaan een proces-verbaal opgemaakt, waarin een overzicht van alle aanhoudingen in de periode van 17 januari tot en met 28 maart 2021 zijn opgenomen.

12. Opmerking verdient dat in geen van de processen-verbaal gesproken wordt over geweld, dreiging dan wel een vijandige houding vanuit demonstranten jegens de aanwezige politie of ME. Over Defendgroepen en Ajax-supporters is in de eerste processen-verbaal niets te lezen. Dat komt pas achteraf, drie maanden na de

demonstratie maakt verbalisant Verlaan hieromtrent een proces-verbaal van bevindingen op.

13. Uit de verschillende stukken is op te maken dat op het Museumplein snel volstroomde met demonstranten en dat de demonstranten zich niet hielden aan de coronamaatregelen. Dat is volgens de verdediging grond geweest voor het afgeven van een noodbevel.

14. In de verklaring van mevrouw Kukkenheim bij de rechter-commissaris is hieromtrent te lezen:

U bespreekt met mij de overwegingen in het noodbevel. Uit mijn hoofd noem ik de elementen die ik mij herinner: het Museumplein was niet geschikt (er werden ook wel demonstraties verwezen naar het Westerpark), mensen hielden geen afstand, voldeden niet aan andere coronamaatregelen, het beeld was dat de openbare orde en veiligheid in het geding was, er kwamen nog meer mensen op de demonstratie af. U vraagt mij wat is bedoeld in het bevel met 'provocerend opstellen'. Als mensen zich niet houden aan coronamaatregelen, bijvoorbeeld expres gaan knuffelen, dan snap ik dat de politie dat als provocerend ervaart. U vraagt mij op grond van welke informatie in het bevel is opgenomen dat dezelfde demonstranten aanwezig waren. Wij kregen die informatie van de subdriehoek.

Hierin is niet terug te lezen dat men een oproerige beweging, een ernstige verstoring van de openbare orde of de vrees voor een ernstige verstoring in de zin van artikel 175 GW waarnam. De coronaregels werden overtreden, dus moest worden opgetreden door middel van een beëindiging van de demonstratie en een noodbevel, die uitgaande van de overgelegde beelden tegelijkertijd hebben plaatsgevonden.

15. Er is verder onder meer aan mevrouw Kukkenheim gevraagd of er over een optreden op grond van artikel 172 GW is nagedacht. Dit betreft de noodverordening en is minder verstrekkend dan een noodbevel. Haar antwoord:

U vraagt mij of in de driehoek de lichtere bevelbevoegdheid van B&W ex art. 172 lid 3 Gemeentewet ter sprake is gekomen. In zijn algemeenheid zeg ik dat in de aanloop naar een demonstratie wordt besproken op grond van welke wet eventueel welke stappen kunnen worden genomen. Vanuit de operatie wordt dan bekeken welk instrument wordt toegepast in de concrete situatie. Ik weet dat is besproken dat het noodbevel de goede bevoegdheid was.

Met andere woorden er is slechts aan een noodbevel gedacht en niet aan andere wettelijke mogelijkheden. Dit beeld wordt door WOO-stukken bevestigd.

16. In het handboek van de Gemeente Amsterdam aangaande demonstraties is terzake het noodbevel te lezen²:

II. Inzet noodbevel en lichte bevelsbevoegdheid bij demonstraties

Je kan geen noodbevel gebruiken om de demonstraties zelf te reguleren. Je mag immers pas noodwetgeving toepassen wanneer bestaande wetgeving niet meer volstaat. De Wom geeft voldoende handvatten om demonstraties te reguleren of zelfs te verbieden.

Een noodbevel is wel mogelijk als er groepen zijn die vooral de orde of een demonstratie willen verstoren en hierbij de collectieve meningsuiting op de achtergrond raakt. Hierdoor kun je goed groepen uit elkaar houden of bijvoorbeeld demonstranten na afloop van een demonstratie verplichten om met georganiseerd vervoer te vertrekken.

Met de lichte bevelsbevoegdheid (artikel 172, derde lid, Gemeentewet) kan je bovenstaande ook toepassen op een individu.

17. Er is niet alleen in strijd gehandeld met de wet, maar ook met het handboek van de gemeente Amsterdam. Wat betreft de verdediging kan de conclusie dan ook niet anders zijn dan dat het noodbevel onrechtmatig is gegeven. Er was immers geen sprake van een oproerige beweging, een ernstige verstoring van de openbare orde of de dreiging daarvan in de zin van artikel 175 GW.

18. Wat betreft de verdediging dient Uw hof het noodbevel niet slechts marginaal te beoordelen, maar ten volle. U als strafrechter dient immers vast te stellen of er daadwerkelijk een bevel krachtens een wettelijk voorschrift niet is nageleefd. Daarbij dient te worden gekeken naar de bevoegdheid van de geveer van het bevel, maar ook of het wettelijk voorschrift die bevoegdheid inhoudt. De Hoge Raad heeft zich hieromtrent meermaals uitgelaten.³

² Gemeente Amsterdam, *Bijkans Heilig*, p. 24.

³ Onder meer ECLI:NL:HR:2008:BB4108

Pleitnota

Duinker / OM 23-000561-23

19. Voorts voldeed het noodbevel niet aan de eis van subsidiariteit. In het noodbevel zelf wordt gemeld dat de demonstratie eerst is ontbonden op grond van artikel 7 WOM. Op grond van de WOM had tegen de demonstranten opgetreden kunnen worden. De demonstranten hadden op grond van de WOM allen aangehouden kunnen worden, net zoals thans op grond van artikel 184 Sr is gebeurd. Een aanhouding op grond van de WOM had hetzelfde resultaat gehad, de beëindiging van de demonstratie.

Conclusie

20. Al met al komt het erop neer dat het noodbevel onrechtmatig is en dat cliënte dient te worden vrijgesproken. Het vonnis van de politierechter dient derhalve te worden vernietigd.

Amsterdam, 21 oktober 2024

C.J. Berghout